

Ohrožení klinické výuky povede k destrukci vzdělávání zdravotníků

Stanovisko Asociace děkanů lékařských fakult ČR

Lékařské fakulty jsou trvalým základním stavebním pilířem pregraduálního vzdělávání v lékařských i nelékařských zdravotnických profesích. Dále jsou od roku 2011, na základě veřejnoprávní smlouvy mezi Ministerstvem zdravotnictví ČR a příslušnými univerzitami, zodpovědné za specializační kmenové a atestační vzdělávání v základních oborech, které jsou řízeny jejich Koordinační oborovou radou (KOR).

Lékařské fakulty se tudíž cítí spoluodpovědné za vývoj našeho zdravotnictví a pečlivě sledují jeho vývoj i plánované změny legislativy. Musíme přitom, jako jejich děkani, konstatovat, že současná debata a příprava novely zákoníku práce přímo ohrožuje tuto základní roli – tedy přípravu vysoce kvalifikovaných budoucích lékařů a dalších zdravotnických odborníků. Oddělení klinické činnosti – léčebně-preventivní péče – od praktické výuky hrozí velmi rychle dramatickými důsledky. Dojde ke snížení počtu lékařů zapojených do výuky, což bude mít za tragický následek dramatické omezení absolventů, a tím i další prohloubení nedostatku zdravotníků v našem zdravotním systému. A to v době velkých demografických změn i opravdového úsilí lékařských fakult navyšovat produkci nových lékařů.

Současné napadání dlouhodobě fungujícího systému výuky na společných klinických pracovištích lékařských fakult a fakultních nemocnic je reálnou hrozbou nejen pro snížení kvality výuky, ale především právě z hlediska dramatického snížení počtu budoucích absolventů. Společná pracoviště tvoří pevnou vzdělávací základnu na základě zákona 372/2011 Sb. §111. Na těchto společných pracovištích fakultní nemocnice a lékařské fakulty, na základě požadavku vysoké školy, realizují klinickou a praktickou výuku v akreditovaných studijních programech všeobecné lékařství, zubní lékařství a v akreditovaných studijních programech a vzdělávacích programech nelékařských zdravotnických oborů včetně související výzkumné a vývojové činnosti podle jiných právních předpisů. Lékařské fakulty si nyní kladou otázku, zda aktuální směřování ministerstev vedoucí ke změně tohoto zákona je opravdu dlouhodobě promyšleným aktem, který je z pohledu vzdělávání tragickým

zásahem do fungujícího systému, který garantuje adekvátní přípravu všech zdravotnických pracovníků.

Zákon 372/2011 Sb. §46 zavazuje poskytovatele zdravotních služeb povinností zajistit, aby osoby připravující se na výkon zdravotnického povolání prováděly při klinické a praktické výuce, praktickém vyučování a odborné praxi, která se uskutečňuje na jeho pracovištích, jen činnosti, včetně zdravotních výkonů, které jsou součástí výuky nebo praxe, a to pod přímým vedením zdravotnického pracovníka, který má způsobilost k samostatnému výkonu zdravotnického povolání a je v pracovněprávním nebo obdobném vztahu k tomuto poskytovateli. Pokud pedagog není v pracovněprávním vztahu, pak nesmí poskytovat zdravotní služby, a tedy není schopen předat své praktické zkušenosti studentům. Potenciální bezprecedentní nihilace uvedeného zákona staví klinickou výuku do naprosto teoretické roviny s tragickým ovlivněním reálných praktických dovedností studentů a budoucích zdravotníků.

Význam a potřeba vzdělávání nových lékařů a dalších zdravotníků se nyní ukazuje jako naprosto esenciální při pohledu na demografickou křivku stárnutí nejen celé populace, ale především z pohledu těch, kteří mají poskytovat zdravotní péči. Lékařské fakulty navýšily v posledních pěti letech o 16 procent počet studentů každoročně přijímaných do prvního ročníku studijního programu všeobecné lékařství na základě vládního programu z roku 2019. Tento nárůst poměrně zásadně zvýšil nároky na pedagogy a prostupnost v jednotlivých ročnících. Jedině kontinuita a saturace tohoto programu je zárukou zajištění rovnoměrného přísunu absolventů studijního programu všeobecného lékařství do klinické praxe. Aktuálně je připravovaný další vládní program, který by měl řešit potřebný nárůst přijímaných studentů do nelékařských zdravotnických oborů, především v oborech všeobecná sestra, radiologický asistent, nutriční terapeut a porodní asistentka. V neposlední řadě je vyvíjen tlak ze strany lékařských fakult na dorovnání ekonomické náročnosti studijního programu zubního lékařství, který je dlouhodobě poddimenzován.

Dalším problémem je dlouhodobé podfinancování celého vysokého školství, které

se přímo týká rovněž všech lékařských fakult. Dotýká se jich však také nepřímě při srovnání finančního ohodnocení ve srovnání mezi mzdami na lékařských fakultách a platy v nemocničních zdravotnických zařízeních. Tímto se vytváří výrazná motivační nerovnováha pro pracovníky v úvazcích společných pracovišt. Lékařské fakulty deklarují nutnou podporu státu pro tato společensky nejvíce potřebná studia. Toto by mělo být absolutní prioritou našeho státu a poskytovat procesu vzdělávání maximální podporu a podmínky.

Lékařské fakulty přitom dlouhodobě zklamávají proces výuky například zvyšováním pedagogických kompetencí pedagogů a také mimo jiné na podkladě rozvoje simulačních center a rozvoje dovedností našich studentů tímto směrem. Ale žádná z takových metod nikdy nemůže nahradit reálný kontakt s pacientem a kvalitní formu přímé klinické výuky.

Aktuálně s připravovaným novým zákoníkem práce a deklarovanou nutností striktního dodržování pracovní doby pro jednotlivé zaměstnavatele se dostává výuka na klinických pracovištích do naprosto neakceptovatelné pozice a jednoznačně hrozí omezení výuky. Oddělení klinické činnosti – léčebně-preventivní péče – od praktické výuky povede velmi rychle k dramatickému snížení počtu lékařů zapojených do výuky.

Musíme konstatovat se vši naléhavostí, že aktuálně stojíme před zásadním milníkem vzdělávání budoucích zdravotnických pracovníků. Chceme dovolit zásadní omezení klinické výuky se všemi jeho důsledky? Je pro nás nepřijatelné nepochopení ze strany státu, že lékař-učitel musí být v denní roli kombinující skvělého odborníka a současně i perfektního pedagoga. Tyto role jsou neoddelitelné a jediné jejich harmonickým zvládnutím je možné zajistit kvalitní vzdělávání.

Asociace děkanů lékařských fakult vyzývá všechny kolegyně a kolegy, aby se společně zasadili za zachování kvality a racionálního způsobu zdravotnického vzdělávání v naší zemi. Měli bychom cítit společnou odpovědnost za nastupující generaci zdravotníků a kvalitu jejich vzdělání.

Prof. MUDr. Martin Repko, Ph.D., předseda ADLF